

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра суспільних дисциплін

07/10-128М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного
вивчення навчальної дисципліни
«Диференційна психологія»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності 053 «Психологія»
денної і заочної форми навчання

Рекомендовано
Радою з якості ННІЕМ
Протокол № 3 від 18.11.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Диференційна психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» денної і заочної форми навчання [Електронне видання] / Ставицький О. О. Рівне : НУВГП, 2025. 28 с.

Укладач: Ставицький О. О., доктор психологічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол № 3 від 21.10.2025 р.

Відповідальний за випуск – Сокаль В. А., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін.

Керівник (гарант) освітньої програми:

Шпак Світлана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Попередня версія МВ: 07-03-149

© О. О. Ставицький, 2025

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2025

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні поради для роботи над дисципліною	5
3	Програма навчальної дисципліни	7
4	Теми семінарських занять	13
5	Плани семінарських занять	11
6	Завдання для самостійної роботи	24
7	Види індивідуальної роботи	24
8	Методи контролю	25
9	Рекомендована література	26
10	Інформаційні ресурси	28

Вступ

Актуальність. Вивчення курсу диференційної психології сприяє глибшому розумінню психології індивідуальних, типологічних і групових відмінностей людей і є необхідним компонентом підготовки психолога-професіонала. Проблеми, які розглядаються в курсі диференційної психології, дають можливість збагатити знання в галузі психології людини, і ці знання допоможуть практичному психологу в компетентному аналізі впливу біологічних і соціальних чинників на формування і розвиток особистості клієнта. А це, в свою чергу, сприятиме науковій обґрунтованості психологічного діагнозу та програми подання відповідної психологічної допомоги.

Мета навчальної дисципліни – сформувати у студентів теоретичні знання, що стосуються особливостей вияву соціально-психологічних феноменів, сприяти осмисленню ними визначених проблем соціальної психології з розкриттям різних поглядів учених на їх витоки та шляхи розв'язання.

Завдання курсу «Диференційна психологія» полягає у вивченні та систематизації індивідуальних психологічних відмінностей людей, формуванні знань про закономірності розвитку індивідуальності, а також застосуванні цих знань для розв'язання практичних завдань, таких як відбір персоналу та психологічна діагностика. Курс охоплює вивчення відмінностей у психічних процесах, властивостях та станах, а також розробку та застосування методів їх вимірювання, зокрема психологічних тестів.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти загальних компетентностей щодо:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти спеціальні (фахові, предметні) компетентностей щодо:

СК 1. Здатність оперувати категоріально- понятійним апаратом психології.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК 14. Здатність розробляти програми психологічного супроводу осіб, які звертаються за психологічною допомогою і створювати безпечне психологічне середовище.

СК 15. Здатність діяти соціально відповідально, свідомо та толерантно, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність соціального середовища.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує здобувачам вищої освіти такі результати навчання:

РН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

РН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефаківців.

РН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 20. Демонструвати професійну компетентність; вміти застосовувати сучасні підходи до вирішення професійних завдань психодіагностики, психокорекції, психологічного консультування та психологічної реабілітації різних верств населення, пов'язані із попередженням негативних впливів на психічне здоров'я особистості та забезпечувати відновлення ментального здоров'я громадян, які зазнали впливу кризових явищ і потерпіли унаслідок воєнних дій.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст навчальної дисципліни реалізується опануванням трьома основними блоками: теоретичним, практичним та блоком завдань самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка запланованих виступів та презентацій, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи роботи на семінарських заняттях та самостійного вивчення, форм поточного й підсумкового контролю ці

методичні вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонуються методичні рекомендації з опрацювання конспекту лекцій та першоджерел, рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Індивідуально типологічні відмінності

Тема 1. Диференціальна психологія як наука. Загальні принципи диференційно-психологічного аналізу

Предмет диференційної психології. Становлення диференційної психології як науки. Передісторія диференційної психології. Перші наукові дослідження індивідуальних відмінностей (Ф. Бессель, В. Вундт, Ф. Гальтон). Три світові традиції у розвитку диференційної психології: європейська, американська, російська. В. Штерн про предмет і завдання диференційної психології. Диференційна психофізіологія як галузь диференційної психології.

Специфіка диференційної психології, її зв'язок з іншими науками, роль у практичній психології. Напрями диференційно-психологічних досліджень за В. Штерном.

Загальні принципи диференційно-психологічного аналізу. Традиції формального підходу. Формоутворюючі компоненти структури індивідуальності. Інтраіндивідуальні та інтеріндивідуальні відмінності. Ендофактори та екзофактори індивідуальної варіативності. Психодіагностичні вимірювання людських відмінностей. Статистична оцінка вимірюваних явищ.

Індивідуальні, типологічні та групові відмінності. Раса, диспозиція, тип. Індивідуальність як інтегральне поняття диференційної психології. Структура індивідуальності за Б. Ананьєвим, В. Мерліним, Е. Голубєвою.

Методи диференційної психології. Роль спадковості та середовища у формуванні індивідуальності. (ПР3, ПР4, ПР10).

Тема 2. Особистість і типи темпераментів. Диференціальна психологія про темперамент.

Історія вчення про темперамент – пошук біологічних основ темпераменту (Гіппократ – Гален, А. Галлер, Г. Врісберг, П. Лесгафт, І. Генле, А. Фульє, П. Блонський, Б. Завадовський та ін). Формальний опис класичної типології І. Кантом: темпераменти діяльності та темпераменти почуттів. Енергетична теорія темпераменту В. Вундта.

Конституційні теорії темпераменту: К. Сіго, Е. Кречмера, У. Шелдона. Типи будови тіла та темпераменту за Е. Кречмером. Діатетична та психоестетична пропорції. Соціальна установка. Психологія конституціональних відмінностей за У. Шелдоном: соматотип, шкала темпераменту. Аналіз конституціональних відмінностей за біографічними даними.

Факторні дослідження темпераменту. Дослідження Г. Хейманса і Е. Вірси. Типологія темпераменту Р. Ле Сенна. Фактори темпераменту за Дж. Гілфордом, К. Лоуелл, Л. Терстоном, А. Бассом і Р. Пломінім. Ознаки темпераменту за А. Бассом і Р. Пломінім. Факторне дослідження темпераменту Г. Ю. Айзенком. Співставлення моделей Е. Кречмера та К. Г. Юнга.

Властивості темпераменту і особистісні якості. Модифікуючий вплив темпераменту на виховання особистості.

Теорія акцентуованих особистостей К. Леонгарда. Визначення поняття акцентуація. Типи акцентуацій темпераменту та характеру за К. Леонгардом. Екстраверсія та інтроверсія за К. Леонгардом. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР20).

Тема 3. Властивості нервової системи як природна основа індивідуальних відмінностей. Психофізіологічні дослідження темпераменту.

Загальна характеристика диференційно-психофізіологічних досліджень. Темперамент і вища нервова діяльність за І. Павловим. Дослідження типів нервової системи А. Г. Івановим – Смоленським та Н. І. Красногорським.

Вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б. М. Теплова та В. Д. Небиліцина. Структура темпераментних властивостей та 12-мірна класифікація властивостей нервової системи за В. Д. Небиліциним. Первинні і вторинні властивості нервової системи.

Психофізіологічна школа В. С. Мерліна: біологічна основа, ознаки, властивості і типи темпераменту

Структура формально-динамічних властивостей за В. М. Русаловим.

Дослідження взаємозв'язку властивостей темпераменту з властивостями нервової системи (В. Мерлін, Г. Айзенк, Е. Ільїн, В. Небиліцин та інші).

Вивчення темпераменту у школі Яна Стреляу. Реактивність і активність як характеристики енергетичного рівню поведінки. Оптимум збудження і оптимум стимуляції. Часові параметри поведінки. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР20).

Тема 4. Здібності та обдарованість.

Здібності як параметри індивідуально-психологічних відмінностей. Поняття про здібності. Два підходи у вивченні здібностей: особистісно-діяльнісний та функціонально-генетичний. Здібності, обдарованість, талант, геніальність. Диференціально-психологічні дослідження креативності. Проблеми виміру креативності. Когнітивні чинники обдарованості та таланту.

Співвідношення здібностей та задатків. Види здібностей. Психологічна характеристика загальних здібностей. Дослідження взаємозв'язку показників загальних здібностей (пам'яті, інтелекту), академічної успішності із загальними властивостями ВНД та із спеціально людськими типами ВНД (мислительним, художнім, середнім).

Мовні здібності. Типи мовних здібностей: комунікативно-мовний та когнітивно-лінгвістичний. Ознаки мовних здібностей.

Математичні здібності. Структура математичних здібностей. Дослідження взаємозв'язку показників математичних здібностей із загальними властивостями ВНД із спеціально людськими типами ВНД. Два типи математичних здібностей – геометрична інтуїція та абстрактно-алгебраїчна конструкція. Особистісні особливості математично обдарованих особистостей.

Музичні здібності, їх структура. Типологія музичного сприйняття. Функціональна симетрія-асиметрія півкуль у музикантів. Особистісні особливості музикантів. Здібності до образно-творчої діяльності. Особливості сприйняття як передумова обдарованості до образно-творчого мистецтва.

Здібності та інтелект. Інтелект в структурі індивідуальних властивостей.

Інтелектуальні індивідуальні відмінності. Диференціально-психологічні моделі інтелекту (Ч. Спірмен, Л. Терстоун, Дж. Гілфорд, Р. Кеттелл, Г. Айзенк). Причини індивідуальних відмінностей в рівні розвитку інтелекту. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР 5, ПР20).

Змістовний модуль 2. Соціально-особистісні відмінності

Тема 5. Мотиваційні відмінності.

Теоретичні та емпіричні класифікації особистості і характеру. Особливості типологічного підходу у вивченні особистості. Психологічні типи за К. Г. Юнгом.

Індивідуальні особливості мотивації. Допитливість як індивідуальна особливість особистості. Стиль та мотивація. Мотивація досягнень успіху. Відмінності в самооцінці та рівні домагань. Навіюваність, конформність, негативізм як індивідуальні особливості, що впливають на процес мотивації. Індивідуальність виразу прагнення до досягнення цілей. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР 5, ПР20).

Тема 6. Гендерні відмінності у диференційній психології.

Диференційна психологія чоловіків та жінок. Фактори статі і психіка: статево-рольові стереотипи. Статеві відмінності у пізнавальних функціях та здібностях. Статеві відмінності у вербальній, емоційно-вольовій та особистісній сферах. Врахування психології статевих відмінностей у трудовій діяльності. Статево-вікова диференціація властивостей нервової системи.

Статева та статево-рольова ідентичність. Маскулінність, фемінінність та андрогінія як статево-диференційні характеристики особистості. Психологічні особливості чоловічої та жіночої сексуальності. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР 5, ПР20).

Тема 7. Стиль особистості як аспект дослідження диференційної психології. Ефективність виконання різних видів діяльності і типологічні особливості.

Співвідношення понять “темперамент”, “характер”, “стиль”. Стиль людини.

Характер як стійка структура індивідуальних властивостей. Формально-динамічна модель особистості. Стиль особистості. Стиль життя.

Індивідуальний стиль діяльності. Природня основа стильових характеристик діяльності. Фактори, що впливають на вибір стилю діяльності. Стили діяльності та здібності. Види стилів діяльності. Структура стилю діяльності. Шляхи та механізми формування стилю діяльності.

Ефективність виконання діяльності у співвідношенні зі стилем діяльності.

Поняття когнітивного стилю. Види когнітивних стилів.

Стили керівництва, зв'язок з особистісними якостями. Стили спілкування, стилі самопрезентації та інші індивідуальні стилі поведінки. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР 5, ПР 7, ПР 8, ПР 9, ПР20).

Стили діяльності у різних сферах. Класифікації стилів діяльності: стилі виробничої, педагогічної, спортивної діяльності; стилі діяльності музикантів-виконавців; стилі навчальної діяльності.

Дослідження ефективності виконання різних видів діяльності в залежності від типологічних особливостей ВНД: ефективність монотонної діяльності, діяльності в екстремальних ситуаціях, управлінської діяльності, артистичної, професійної інтелектуальної діяльності, групової діяльності.

Диференційно – психофізіологічні аспекти становлення професіоналу. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР 5, ПР 7, ПР 8, ПР 9, ПР20).

Тема 8. Диференційований підхід у навчанні та вихованні.

Науково-теоретичні та організаційні основи диференціації змісту освіти. Відмінність диференційованого навчання від інших групових форм навчальної роботи. Відмінності диференційованого навчання в молодших і старших класах. Диференційований підхід як засіб індивідуалізації навчання та виховання. Спільне та відмінне в поняттях “індивідуальний” і “диференційований” підходи в навчанні та вихованні. Особливості індивідуального підходу у формуванні дитячого колективу.

Особливості нервової системи та характерні ознаки учбової діяльності. Характеристика розумової діяльності. Відмінності в мотивації учбової діяльності. Тренінги мотивації учбової діяльності, причинної мотивації та прагнення до успіху. Врахування типологічних особливостей при конструюванні учбових програм. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР 5, ПР 7, ПР 8, ПР 9, ПР20).

Тема 9. Соціокультурний фактор індивідуальності.

Соціокультурна координата індивідуальності. Специфіка кроскультурних досліджень, основні види та підходи (конвергентний та дивергентний).

Кроскультурні дослідження фізичного розвитку та психічних процесів особистості.

Виховання у контексті культури. Етнічна самосвідомість та її диференційні особливості. Людська природа в культурних відмінностях.

Вплив сімейного фактора на індивідуальні відмінності. Вплив культурних установок на розвиток індивідуальності.

Мова як джерело індивідуальних відмінностей. (ПР 1, ПР2, ПР3, ПР4, ПР 5, ПР 7, ПР 8, ПР 9, ПР10).

4. Теми семінарських занять

№ з\п	Назва теми	Кількість годин Денна/Заочна
1	Тема 1. Диференціальна психологія як наука. Загальні принципи диференційно-психологічного аналізу.	2/1
2	Тема 2. Особистість і типи темпераментів. Диференціальна психологія про темперамент.	4/2
3	Тема 3. Властивості нервової системи як природна основа індивідуальних відмінностей. Психофізіологічні дослідження темпераменту	2/1
4	Тема 4. Здібності та обдарованість.	4/2
5	Тема 5. Мотиваційні відмінності	2/2
6	Тема 6. Гендерні відмінності у диференційній психології.	2/2
7	Тема 7. Стиль особистості як аспект дослідження диференційної психології. Ефективність виконання різних видів діяльності і типологічні особливості.	2/1
8	Тема 8. Диференційований підхід у навчанні та вихованні.	4/2
9	Тема 9. Соціокультурний фактор індивідуальності.	2/1
Разом		24/14

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема: Диференціальна психологія як наука. Загальні принципи диференційно-психологічного аналізу.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: запитання для виявлення рівня знань студентів із загальної психології, історії психології, соціальної психології, психодіагностики.

План

4. Предмет диференційної психології.
5. Становлення диференційної психології як науки.
6. Передісторія диференціальної психології.
7. Світові традиції у розвитку диференційної психології.
8. Специфіка диференційної психології, її зв'язок з іншими науками, роль у практичній психології.
9. Специфіка диференційної психології, її зв'язок з іншими науками, роль у практичній психології.
10. Формоутворюючі компоненти структури індивідуальності.

11. Інтраіндивідуальні та інтеріндивідуальні відмінності. Ендофактори та екзофактори індивідуальної варіативності.

12. Психодіагностичні вимірювання людських відмінностей. Статистична оцінка вимірюваних явищ.

13. Психодіагностичні вимірювання людських відмінностей. Статистична оцінка вимірюваних явищ.

14. Методи диференціальної психології.

15. Роль спадковості та середовища у формуванні індивідуальності.

Основні поняття теми: диференціальна психологія, індивідуальні відмінності, дослідження, типологічні відмінності, групові відмінності, структура, методи, спадковість, особистість, індивід.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що є предметом диференціальної психології?
2. Які методи використовує диференціальна психологія?
3. З якими науками тісно пов'язана диференціальна психологія?
4. Які теоретичні джерела сприяли появі диференціальної психології?
5. Які напрями диференційно-психологічних досліджень за В. Штерном?
6. Які є принципи диференційно-психологічного аналізу?
7. Які формоутворюючі компоненти структури індивідуальності?
8. В чому різниця термінів: індивідуальні, типологічні та групові відмінності?
9. Які відмінності у структурі індивідуальності за Б. Ананьєвим, В. Мерліним, Е. Голубевою?
10. Які Ви знаєте методи диференціальної психології?
11. Яка роль спадковості та середовища у формуванні індивідуальності?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар ; 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.

4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : «Новий Світ 2000», 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Особистість і типи темпераментів. Диференціальна психологія про темперамент.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Історія вчення про темперамент.
2. Формальний опис класичної типології І. Кантом.
3. Енергетична теорія темпераменту В. Вундта.
4. Конституційні теорії темпераменту.
5. Факторні дослідження темпераменту.
6. Властивості темпераменту і особистісні якості.
7. Теорія акцентуованих особистостей К. Леонгарда.

Основні поняття теми: диференціальна психологія, індивідуальні відмінності, дослідження, типологічні відмінності, акцентуації, структура, методи, спадковість, особистість, індивід, темперамент, характер, моделі.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому полягав пошук біологічних основ темпераменту?
2. Як описував темперамент І. Кант?
3. В чому сутність енергетичної теорії темпераменту В. Вундта?
4. В чому сутність конституційних теорій темпераменту?
5. Яка роль соціальної установки у визначенні темпераменту?
6. Які факторні дослідження темпераменту?
7. Яка типологія темпераменту Р. Ле Сенна?

8. Які фактори темпераменту за Дж. Гілфордом, К. Лоуелл, Л. Терстоном, А. Бассом і Р. Пломінім?
9. Які є властивості темпераменту і особистісні якості?
10. В чому сутність модифікуючого впливу темпераменту на виховання особистості?
11. В чому сутність теорії акцентуованих особистостей К. Леонгарда?
12. Які типи акцентуацій темпераменту та характеру за К. Леонгардом?
13. В чому сутність категорій екстраверсія та інтроверсія за К. Леонгардом?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс: навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : «Новий Світ 2000», 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Властивості нервової системи як природна основа індивідуальних відмінностей. Психофізіологічні дослідження темпераменту.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Загальна характеристика диференційно-психофізіологічних досліджень.

2. Темперамент і вища нервова діяльність за І. Павловим.
3. Дослідження типів нервової системи А. Г. Івановим-Смоленським та Н. І. Красногорським.
4. Вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б. М. Теплова та В. Д. Небиліцина.
5. Психофізіологічна школа В. С. Мерліна.
6. Структура формально-динамічних властивостей за В. М. Русаловим.
7. Дослідження взаємозв'язку властивостей темпераменту з властивостями нервової системи.
8. Вивчення темпераменту у школі Яна Стреляу.

Основні поняття теми: диференціальна психологія, індивідуальні відмінності, дослідження, типологічні відмінності, збудження, стимуляція, структура, методи, спадковість, особистість, індивід, темперамент, вища нервова діяльність, структура.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. В чому сутність досліджень І. Павлова?
2. В чому зв'язок темпераменту і вищої нервової діяльності?
3. Які особливості вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б. М. Теплова та В. Д. Небиліцина?
4. В чому сутність структури темпераментних властивостей та 12-мірної класифікації властивостей нервової системи за В. Д. Небиліциним?
5. В чому різниця між первинними і вторинними властивостями нервової системи?
6. Чим відома психофізіологічна школа В. С. Мерліна?
7. Яка структура формально-динамічних властивостей за В. М. Русаловим?
8. В чому взаємозв'язок властивостей темпераменту з властивостями нервової системи?
9. Що вивчали у школі Яна Стреляу?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т.В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.

4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Здібності та обдарованість.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Здібності як параметри індивідуально-психологічних відмінностей.
2. Підходи у вивченні здібностей.
3. Співвідношення здібностей та задатків.
4. Види здібностей. Психологічна характеристика загальних здібностей.
5. Мовні здібності.
6. Математичні здібності.
7. Музичні здібності, їх структура.
8. Здібності та інтелект.
9. Інтелектуальні індивідуальні відмінності. Диференціально-психологічні моделі інтелекту.

Основні поняття теми: диференціальна психологія, індивідуальні відмінності, дослідження, типологічні відмінності, креативність, інтелект, структура, методи, спадковість, особистість, індивід, мова, сприйняття, структура.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які параметри індивідуально-психологічних відмінностей здібностей?

2. Які існують підходи у вивченні здібностей?
3. Які відмінності у категоріях: здібності, обдарованість, талант, геніальність?
4. Які проблеми у вимірах креативності?
5. Яке співвідношення здібностей та задатків?
6. Дайте психологічну характеристику загальних здібностей?
7. Які типи мовних здібностей?
8. Яка структура математичних здібностей?
9. В чому особливості типів математичних здібностей?
10. Що таке музичні здібності, яка їх структура?
11. Які особливості сприйняття як передумови обдарованості до образно-творчого мистецтва?
12. Який взаємозв'язок між здібностями та інтелектом?
13. В чому полягають інтелектуальні індивідуальні відмінності?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Мотиваційні відмінності.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Теоретичні та емпіричні класифікації особистості і характеру.
2. Психологічні типи за К. Г. Юнгом.
3. Індивідуальні особливості мотивації.
4. Мотивація досягнень успіху.
5. Навіюваність, конформність, негативізм як індивідуальні особливості.
6. Індивідуальність виразу прагнення до досягнення цілей.

Основні поняття теми: диференціальна психологія, індивідуальні відмінності, дослідження, типологічні відмінності, самооцінка успіху, домагання, методи, спадковість, особистість, індивід, прагнення, мотив, структура, конформність.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які особливості типологічного підходу у вивченні особистості?
2. Які існують теоретичні та емпіричні класифікації особистості і характеру?
3. Які Ви знаєте індивідуальні особливості мотивації?
4. Охарактеризуйте навіюваність, конформність, негативізм як індивідуальні особливості?
5. В чому виражається індивідуальність прагнення до досягнення цілей?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.

6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Гендерні відмінності у диференційній психології.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, опитування, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Диференційна психологія чоловіків та жінок.
2. Фактори статі і психіка: статево-рольові стереотипи.
3. Статеві відмінності у пізнавальних функціях та здібностях.
4. Статеві відмінності у вербальній, емоційно-вольовій та особистісній сферах.
5. Врахування психології статевих відмінностей у трудовій діяльності.
6. Статево-вікова диференціація властивостей нервової системи.
7. Статева та статево-рольова ідентичність.

Основні поняття теми: диференціальна психологія, індивідуальні відмінності, дослідження, типологічні відмінності, статево-рольові стереотипи, методи, спадковість, особистість, індивід, статево-диференційні характеристики, структура, гендер.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які основні особливості психології чоловіків та жінок?
2. Що таке статево-рольові стереотипи?
3. В чому полягає статево-вікова диференціація властивостей нервової системи?
4. Чи є різниця у статевій та статево-рольовій ідентичності?
5. Що таке маскуліність, фемінінність та андрогенія?
6. Які психологічні особливості чоловічої та жіночої сексуальності?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Стиль особистості як аспект дослідження диференційної психології. Ефективність виконання різних видів діяльності і типологічні особливості.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Співвідношення понять “темперамент”, “характер”, “стиль”.
2. Стиль людини.
3. Характер як стійка структура індивідуальних властивостей.
4. Формально-динамічна модель особистості.
5. Стиль особистості. Стиль життя.
6. Індивідуальний стиль діяльності. Природня основа стильових характеристик діяльності. Фактори, що впливають на вибір стилю діяльності.
7. Стили діяльності та здібності. Види стилів діяльності.
8. Структура стилю діяльності.
9. Шляхи та механізми формування стилю діяльності.
10. Ефективність виконання діяльності у співвідношенні зі стилем діяльності.
11. Поняття когнітивного стилю. Види когнітивних стилів.

12. Стили керівництва, зв'язок з особистісними якостями. Стили спілкування, стилі самопрезентації та інші індивідуальні стилі поведінки.
13. Стили діяльності у різних сферах. Класифікації стилів діяльності: стилі виробничої, педагогічної, спортивної діяльності; стилі діяльності музикантів-виконавців; стилі навчальної діяльності.
14. Дослідження ефективності виконання різних видів діяльності в залежності від типологічних особливостей ВНД: ефективність монотонної діяльності, діяльності в екстремальних ситуаціях, управлінської діяльності, артистичної, професійної інтелектуальної діяльності, групової діяльності.
15. Диференційно-психофізіологічні аспекти становлення професіоналу.

Основні поняття теми: стиль, феноменологічна психологія, діяльність, керівництво, диференційна психологія, темперамент, характер.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на питання плану.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар ; 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : «Новий Світ 2000», 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 8

Тема: Диференційований підхід у навчанні та вихованні.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Науково-теоретичні та організаційні основи диференціації змісту освіти.
2. Відмінність диференційного навчання від інших групових форм навчальної роботи. Відмінності диференційного навчання в молодших і старших класах. Диференційований підхід як засіб індивідуалізації навчання та виховання.
3. Спільне та відмінне в поняттях “індивідуальний” і “диференційний” підходи в навчанні та вихованні.
4. Особливості індивідуального підходу у формуванні дитячого колективу.
5. Особливості нервової системи та характерні ознаки учбової діяльності.
6. Характеристика розумової діяльності.
7. Відмінності в мотивації учбової діяльності.
8. Тренінги мотивації учбової діяльності, причинної мотивації та прагнення до успіху.
9. Врахування типологічних особливостей при конструюванні учбових програм.

Основні поняття теми освіта, навчання, індивідуальний підхід, диференційний підхід, учбова діяльність.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на питання плану.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.

8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

Семінарське заняття № 9

Тема: Соціокультурний фактор індивідуальності.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Соціокультурна координата індивідуальності. Специфіка кроскультурних досліджень, основні види та підходи (конвергентний та дивергентний).
2. Кроскультурні дослідження фізичного розвитку та психічних процесів особистості.
3. Виховання у контексті культури.
4. Етнічна самосвідомість та її диференційні особливості.
5. Людська природа в культурних відмінностях.
6. Вплив сімейного фактора на індивідуальні відмінності. Вплив культурних установок на розвиток індивідуальності.
7. Мова як джерело індивідуальних відмінностей.

Основні поняття теми: крос-культурні дослідження, розвиток, виховання, екстериоризація, самосвідомість, культура, відмінності.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на питання плану.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану семінарського заняття.

Література:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.

5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.
8. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Есе на тему пропущеного заняття, або заняття, де отримано негативну оцінку	30	50
2	Пошук джерел інформації по темі семінарського заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) - в бібліотеках та в електронному вигляді - в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).	42	50
3	Конспектування першоджерел чи реферативне повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.	40	50
4	Підготовка до контрольних заходів	8	12
	Разом	120	162

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Історія психології» є складання письмового звіту, есе за темами, вказаними в п.6.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у дні та години, визначені кафедрою для консультацій студентів у конкретного викладача.

Види індивідуальної роботи

1. Захист звіту про самостійну роботу.
2. Конспектування першоджерел.
3. Презентація наукового фільму.
4. Написання наукової статті.
5. Підготовка до виступу на студентську конференцію.
6. Участь в олімпіаді з психології.

7. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (3 рівня складності, загальною кількістю понад 300 тестів). Модульний контроль проводиться в навчально-науковому центрі незалежного оцінювання НУВГП.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Рекомендована література

Базова:

1. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
2. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничим Дім «Слово», 2013. 496 с.
3. Диференційна психологія : навч. посіб. / Л. О. Подкоритова, Д. Є. Карпова, О. Б. Ігумнова, Т. В. Комар / 2-ге вид., стер. Хмельницький : ХНУ, 2022. 202 с.
4. Диференційна психологія : підручник / За заг. ред. С. Д. Максименка. К. : «Людмила». 2023. 572 с.
5. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс : навчальний посібник. К. : Кондор. 2025. 284 с.
6. Палій А. А. Диференціальна психологія. К. : Академвидав, 2010. 429 с.
7. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навч. посіб. Львів : “Новий Світ 2000”, 2020. 236 с.

Допоміжна

1. Водолазська О. О. Конспект лекцій з дисципліни «Диференціальна психологія» (Галузь знань – 05; Соціальні та поведінкові науки; Спеціальність – 053 Психологія; Освітній ступінь – Бакалавр) / Міжнародний гуманітарний університет. О. : МГУ, 2024. 78 с.
2. Галян О. І. Практикум з диференційної психології. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. 2020. 46 с. URL: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/01/dyf_ps_praktykum.pdf
3. Галян О. І. Практикум з диференційної психології. Дрогобич, 2006. 117 с.
4. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник / Олег Васильович Мазяр. К. : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/33803/1/%D0%9C%D0%B0%D0%B7%D1%8F%D1%80_%D0%94%D0%B8%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%8%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.%20%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81.pdf
5. Диференційна психологія : методичні вказівки для самостійної роботи студентів / Ю. П. Коренєва, Л. М. Мухіна, І. Є. Чугуєва. Миколаїв : НУК, 2023. 90 с. URL: <https://nuos.edu.ua/wpcontent/uploads/2023/02/OK-24.-MR.-Diferencijna-psihologiya.pdf>
6. Конспектування лекцій та першоджерел з психології : навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / упорядник О. О. Ставицький. Рівне : ПроПрінт, 2015. 28 с.

7. Копець Л. В. Психологія особистості. К. : Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 460 с.
8. Палій А. А. Диференціальна психологія : курс лекцій. К. : Академвидав, 2010. 954 с.
9. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія : навчальний посібник. К. : Новий Світ – 2000, 2023. 236 с.
10. Ставицький О. О. Гендерні особливості прояву перфекціонізму в студентському середовищі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Вип. 35, Том VIII (59) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К. : Гнозис, 2015. С. 292–298.
11. Ставицький О. О., Ставицька О. Г. Статеві-рольові відмінності у ставленні до інвалідизованих (за методикою дослідження гандикапності). *Науковий журнал «Габітус»*. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Вип. 23. Видавничий дім «Гельветика». 2021. С. 172–177.
12. Ставицький О. О. Відмінності у ставленні до інвалідизованих залежно від місця проживання. *Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України* / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 20. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. С. 633–644.
13. Ставицький О. О. Гендерні відмінності у ставленні до людей з особливими потребами. *Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України* / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 18. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. С. 727–736.
14. Ставицький О. О. Ставицька О. Г. Особливості прояву гандикапності у представників різних професій. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019, № 1, Т.1. С. 105–109.
15. Ставицький О. О. Ставлення до інвалідизованих у людей з різним рівнем освіти. *Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць*. К. : НУОУ, 2012. Вип. 4 (29). 313 с. С. 256–263.
16. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія : навчально-методичний посібник. К. : Персонал. 2012. 236 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <https://nuwm.edu.ua/telefonnyi-dovidnyk/item/biblioteka>
2. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua/>
3. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
4. Наукометричні бази НУВГП. URL: <https://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/naukometrychni-bazy>
5. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, вул. О. Борисенка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>
6. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbc.rv.ua>.
7. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія». URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64410/